

KORSKE KLUPE ZADARSKE KATEDRALE, djelo M. Moronzona

KORKA, Jovan, arhitekt (Nova Gradiška, 20. II. 1904). Arhitekturu diplomirao na Tehničkome fakultetu u Zagrebu. Vodi svoj arhitektonski atelje u Zagrebu 1930–41. Od 1941. profesor na Školi za primijenjenu umetnost, 1948–50. ravnatelj Zavoda za primijenjenu umetnost u Beogradu; od 1953. profesor je na Arhitektonsko-urbanističkome fakultetu u Sarajevu. U suradnji s arhitektima Đ. Krekićem i Đ. Kiverovim (1930–39) projektira i izvodi veći broj zgrada: burze rada u Osijeku, Slavonskome Brodu, Karlovcu i Zagrebu (Ul. kralja Zvonimira 15, 1936), Radnički dom na Trgu kralja Petra Krešimira IV (1937) i više stambenih zgrada u Zagrebu. S uspjehom sudjeluje na više natječajima. — Nakon 1945. bavi se primijenjenom umjetnošću i izvodi više interijera u Beogradu. U svojoj knjizi *Škola* (Sarajevo 1961) zastupa suvremene koncepcije u školskoj arhitekturi.

LIT.: T. Premerl, *Hrvatska moderna arhitektura između dva rata*, Zagreb 1989.

T. Pl.

KORNATI, otočka skupina između šibenskoga, biogradskoga i zadarskoga otočja; nazvana po najvećemu otoku arhipelaga Kornatu, na kojemu ima tragova života iz prapov. i ant. doba. U polju Trtuša nađena je mlađekamenodobna sjekira, a na uzvisinama Toreta i Stražišće vide se ostaci prapov. gradinskih naselja kojima pripadaju grobni humci — tumuli. Na brijegu Toreta nalaze se ostaci kasnoant. utvrde, a u podnožju ruševine starokršč. bazilike, unutar kojih je krajem srednjega vijeka podignuta crkva posvećena Sv. Mariji. U uvali Šipnata su ostaci rim. solane. Ostaci rim. građevina potvrđeni su i na drugim Kornatskim otocima: u uvali Lavsa tragovi solane i jedne zgrade, na Jadri ili Piškri tragovi pristaništa,

a na Velikoj Svršati ostaci zgrade i bazena za čuvanje žive ribe. Crkva na otoku Piškri podignuta je u XVI. st.

LIT.: Č. Iveković, *Dugi otok i Kornat*, Rad JAZU, 1928, 235. — I. Petricoli, »Toreta« na otoku Kornatu, *Adriatica praehistorica et antiqua* (Zagreb), 1970. — Š. Batović, *Prapovijesni ostaci na zadarskom otočju*, Diadora, 1973. — Z. Gunjača, *Arheološki spomenici šibenskog podmorja*, Šibenik 1976.

Z. Gu.

KORSKE KLUPE, drvene klupe za kler u crkvama zap. obreda, postavljene u dva reda ispred oltara uz rub srednjega broda. Nasljeđuju katedre i supselije ranokršč. razdoblja; pojavljuju se u XII. i XIII. st., kada oltar sa sredine svetišta prelazi u dno apside. Imaju ih crkve u kojima postoji obveza zajedničkoga pjevanja, odn. recitiranja brevijara. Redovito su bogato rezbarski i skulptorski ukrašene (dorsali, stupići i pregrade, prednje i zadnje lice, te preklopno sjedalo), osobito u doba gotike i baroka.

Romaničke klupe u splitskoj katedrali iz druge pol. XIII. st. najstarije su korske klupe u nas i uopće u svijetu. Iz doba gotike značajne su klupe u crkvi Sv. Franje u Zadru (1394, *Ivan Jakovljević*), potom u katedralama u Zadru (1418, *M. Moronzon*), Trogiru (1440, *I. Budislavić*), Rabu (1445), Poreču (1452), Hvaru (XV. st.), u crkvi Gospe od Anđela iznad Orebića (XV. st.). Većina je korskih klupa poznatih majstora iz toga razdoblja propala (Sv. Nikola u Kotoru, *I. Skončića* iz 1436; Sv. Marija u Zadru, *I. Petrova* iz 1485; na Daksi kraj Dubrovnika, *P. Radoslavića* i meštra *Miška* iz 1466). Iz renesanse su klupe u franjevačkoj crkvi u Hvaru, *F. Čiočića* i *A. Spije* iz 1583. Iz doba baroka vrednije su korske klupe u katedralama u Korčuli (*V. Tironi*, 1795) i Krku, u crkvi Svete Katarine u Zagrebu (*H. Anglmayer* i *I. J. Gelgenfelder*, 1658), u samostanskim crkvama u

A. J. KOSTELAC, obiteljska kuća u Malchenu

Svecicama iz XVII. st., Lepoglavi i Klanjcu iz XVIII. st., te brojne jednostavnije klupe u mnogim samostanskim crkvama.

U župnim crkvama i kapelama u kontinentalnoj Hrvatskoj, a ponegdje i u primorju, plemići pokrovitelji davali su često za sebe i za svoju obitelj izraditi bogato izrezbarene klupe od dva do četiri sjedala.

A. Bad.

KOSEC-BOUREK, Dijana, kostimografkinja (Zagreb, 19. I. 1937). Završila je Školu primijenjene umjetnosti u Zagrebu 1956. Apsolvirala kostimografiju i scenografiju na Akademiji za kazališnu umjetnost u Zagrebu; 1965/66. studirala je u Italiji. Od 1960. radi kostime za kazalište, film i televiziju (M. Krleža, *Kraljevo*; I. Vojnović, *Dubrovačka trilogija*; W. A. Mozart, *Figarov pir*; W. Shakespeare, *Richard III*). Od 1976. kostimograf HNK u Zagrebu. Bavi se grafičkim oblikovanjem i ilustriranjem slikovnica.

Ma. B.

KOSINJ, selo u Lici. U *Donjemu* je *Kosinju* jednobrodna župna crkva Sv. Ivana Krstitelja, s poligonalnim svetištem, sakristijom i zvonikom uz glavno pročelje. Okružena je ogradom od masivnih blokova u suhozidu, unutar koje su dvije ant. stele. U crkvi je namještaj ranobaroknoga tipa iz doba rokokoa. — Izvan sela, na osamljenoj glavici stoji jednobrodna kapela Sv. Petra (s polukružnom apsidom), vjerojatno nakon odlaska Turaka obnovljena srednjovj. građevina. — U *Gornjemu* se *Kosinju* nalazi jednobrodna barokna župna crkva Sv. Antuna Padovanskoga s poligonalnim svetištem, sakristijom i zvonikom uz glavno pročelje. U crkvi su klasiističke drvene klupe i kamena škropionica s ljudskom glavom, klesana na romanički način. — Pretpostavlja se da je u susjednome Bakovcu radila najstarija glagoljska tiskara.

A. Ht.

KOSINJSKI BAKOVAC → BAKOVAC KOSINJSKI

KOSOR, Josip, književnik (Trbounje kraj Dmiša, 27. I. 1879 — Dubrovnik, 23. I. 1961). Pisao pripovijesti (*Crni glasovi*), romane (*Rasap*), drame (*Požar strasti*), pjesme i putopise. Objavio je desetak lik. prikaza u zagrebačkim periodicima.

BIBL.: *Ivan Meštrović, Impresije*, Pokret, 1906, 87; *Josip Račić*, Obzor, 1908, 177; *Secesija*, Narodni list, 1909, 35; *Ulrichov salon u Zagrebu*, Savremeni, 1920, 6; *O Josipu Račiću*, ibid., 1940, 7.

Ž. Sa.

KOSTAJNICA → HRVATSKA KOSTAJNICA

KOSTEL, ruševine burga u Zagorju na brijegu iznad istoimenoga sela, nedaleko od Pregrade. Obnovljen 1530; tada su vjerojatno zidine pojačane jakim polucilindričnim bastionom s otvorima za artiljeriju. Spominje se od 1334, a 1398. dobivaju ga grofovi Celjski. Nakon toga drže ga J. Vitovec, njegovi sinovi, Ivan Korvin, te Juraj Brandenburški, koji ga 1523. prodaje Keglevićima. K. je napušten potkraj XVI. st. pa je do kraja XVIII. st. u ruševinama. U selu Kostel nedaleko od župne crkve Sv. Emerika (iz poč. XIX. st.) nalazi se barokna kapela Tpećega Isusa s četverostranim svetištem i brodom kružna tlocrta ispred kojega je prigrađen zvonik (1800).

A. Ht.

KOSTEL (Pietra pelosa, Wollenstein), ruševine srednjovj. grada, Z od Buzeta. Izgrađen na strateški sigurnom položaju, bio je s tri strane prirodno zaštićen strmim stijenama a prilazilo mu se sa zapada gdje je bila visoka kula, koja je djelomično služila i za stanovanje. Kulu su branila dva

zaštitna bedema, oblikujući dva dvorišta. U sklopu kaštela nalazila se i gotička kapela, još djelomično sačuvana. Ruševine grada danas su teško pristupačne.

LIT.: L. Veronese jr., Castelli e Borghi fortificati dell'Istria, Trieste 1981.

Ma. Š.

KOSTELAC, Ante Josip, arhitekt (Zagreb, 19. IX. 1937). Diplomirao u Zagrebu 1962. Od 1968. djeluje u Njemačkoj, od 1978. predaje na Visokoj tehničkoj školi u Darmstadtu i vodi vlastiti arhit. studio (od 1969). Dobio je više prvih nagrada na natjecanjima (gimnazija u Wuppertalu, gradske vijećnice u Euskirchenu i Gladenbachu, gimnazija u Hattersheimu). Među izvedenim se projektima ističu: gimnazija u Gladenbachu (1973), kupalište u Künzelli (1975), lječilište u Bad Endbachu (1976), vlastita kuća u Malchenu (1982), sportska dvorana u Jügesheimu (1980), dvojna obiteljska kuća u Malchenu (1982), stambene zgrade i grčki konzulat u Berlinu (1984), adaptacija palače Rotschild za muzej židovske povijesti u Frankfurtu (1984), i biblioteka u Marburgu (1986–90). Izlagao u Stuttgartu (1979) na Trijenalu u Milanu (1979), u Berlinu (1980, 1981), na Bijenalu u Veneciji (1980), u Dortmundu i Parizu (1981), Firenci, Londonu, Rimu, New Yorku, San Franciscu i Tokiju (1982–83).

LIT.: H. Klotz, Tendenzen heutiger Architektur in der Bundesrepublik, Das Kunstwerk, 1979, 2–3. — D. Mackay, The modern House by the World's Leading Architects, Barcelona 1984.

J. M. M.

KOSTINČER-BREGOVAC, Inge, kostimografkinja (Maribor, 24. I. 1925 — Zagreb, 5. IX. 1973). Završila studij kostimografije na Školi za primijenjene umjetnosti u Grazu. Od 1947. radila u Hrvatskom narodnome kazalištu u Zagrebu. Kao vrstan poznavalac povijesti odijevanja, ostvarila je u 200-tinjak dramskih, opernih i baletnih scenskih oprema vrijedan kostimografski opus. Važnija su njezina ostvarenja: *Ana Karenjina* L. Tolstoja (1948), *Divlja patka* H. Ibsena (1951), *Ribarske svađe* C. Goldonija (1956), *Vjenčanje u samostanu* S. Prokofjeva (1956), *Tri sestre* A. Čehova (1962), *Figarova svadba* P. A. Beaumarchaisa (1963), *Katarina Izmajlova* D. Sostakoviča (1964), *Pikova dama* P. Čajkovskoga (1966), *Nikola Šubić Zrinski* I. Zajca (1970), *Traviata* G. Verdija (1971), *Ero s onoga svijeta* J. Gotovca (1971), *San Ivanjske noći* W. Shakespearea (1972), *Tosca* G. Puccinija (1972), *Arabella* R. Straussa (1973).

LIT.: J. Ivoš, Kostimograf Inge Kostinčer (katalog), Zagreb 1987.

P. C.

KOSTOLAČKA KULTURA, kultura razvijenoga eneolitika rasprostranjena u Slavoniji, Srijemu, S Bosni i Srbiji. Pojavljuje se samostalno u jednoslojnim naseljima (Cerić kraj Vinkovaca, Ašikovci kraj Pleternice) i na višeslojnim naseljima (Sarvaš, Vučedol, Grabovac). Razvila se u vrijeme klasične badenske kulture kao ostatak kasnoneolitičke populacije koju badenska kultura nije uspjela sasvim asimilirati. Nositelji kostolačke kulture grade čvrste nadzemne kuće četverokutna tlocrta. Keramika im je vrlo visoke vrsnoće, tamne sivosmeđe boje; oblici zdjela, amfora i vrčeva djelomično su badenskoga, a djelomično kasnoneolitičkoga podrijetla. Specifičan način ukrašavanja zasniva se na finu, pravilnu žigosanju ili brazdastu urezivanju motiva trokuta, rombova, kvadratića, cik-cak crta, a sve je ispunjeno bijelom inkrustacijom.

LIT.: N. Tasić, Kostolačka kultura, u: Praistorija jugoslavenskih zemalja, III, Sarajevo 1979.

T. T. G.

KOSTOVIĆ, Ante, kipar (Drvenik, 17. II. 1915). Završio 1941. Akademiju u Zagrebu (F. Kršinić i I. Meštrović). Važniji su mu radovi *Oranje*, brončana kompozicija od osam figura, i spomenik *Domovina* na groblju zbjega u El Shattu. Bio nastavnik na kamenoklesarskoj školi u Pučišću na Braču, a nakon toga djeluje u Rijeci i Sarajevu.

KOŠČEVIĆ, Želimir, povjesničar umjetnosti (Zagreb, 16. XII. 1939). Diplomirao na Filozofskome fakultetu u Zagrebu 1964. Radio u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu (1965), vodio Galeriju Studentskoga centra (1966–79), u okviru koje prezentira eksperimentalne i avangardne tendencije u suvremenoj umjetnosti; od 1980. kustos, od 1985. muzejski savjetnik u Galerijama grada Zagreba. Predaje muzeologiju na Filozofskome fakultetu u Zagrebu (1976–81; od 1989).

BIBL.: *Ispitivanje međuprostora*, Zagreb 1978; *EXAT 51*, Zagreb 1979 (s J. Denegrijem); *Muzeji u prošlosti i sadašnjosti*, Zagreb 1979; *Zvonimir Lončarić*, Zagreb 1981; *Arte experimental en Yugoslavia*, Artes Visuales (Mexico City), 1981, 27–28; *Sedamdeset godina*, ŽU, 1981, 31; *Tendencije avangardi u hrvatskom modernom slikarstvu* (katalog), Zagreb 1982; *Tendencije avangardi u hrvatskoj modernoj umjetnosti 1919–1941* (katalog), Zagreb 1982; *Antun Motika* (katalog), Zagreb 1985; *Grafika u Hrvatskoj*, u katalogu: Jugoslavenska grafika 1950–1980, Beograd 1985; *Godine pedesete—godine osamdesete*, Dometi, 1986, 2–3; *Ivan Kožarić* (katalog), Zagreb 1987; *Venecijanski Biennale i jugoslavenska moderna*